Zhytomyr Ivan Franko State University Journal.
Philological Sciences. Vol. 1 (104)

Вісник Житомирського державного
університету імені Івана Франка.
Філологічні науки. Вип. 1 (104)

ISSN (Print): 2663-7642
ISSN (Online): 2707-4463

УДК 811.161.2'
DOI 10.35433/philology.1 (104).2025.199-208

ПРОБЛЕМИ ТИПОЛОГІЇ ЗАГОЛОВКІВ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

С. С. Притула*

У статті порушено актуальне питання феномену заголовків творів мистецтва, літератури та кінематографу і їхніх функційних та типологійних особливостей. З'ясовано, що заголовок має двоїсту природу, оскільки його співвідносять з частиною тексту, і сприймають як форму існування позатекстової дійсності. Водночас обґрунтовано положення про те, що заголовок може бути відсутнім у літературному чи в мистецькому творі, натомість, замість нього можуть бути використані цифрові позначення або перші рядки поетичного твору (такі заголовки Дж. Левінсон визначає як "порожні"), водночас відсутність заголовків нехарактерна роботам у сфері кінематографу, позаяк усі аудіовізуальні твори, представлені в каталозі фільмів Державного агентства України з питань кіно, містять назву, яка є заголовком фільму.

Крім того, окреслено підходи науковців до диференціації типів заголовків. Зокрема, Ж. Женетт розглядає заголовок як паратекстуальну одиницю, що функціонує у складі перитексту та епітексту, а також виокремлює його позначальні, тематичні, рематичні та конотативні функції. Дж. Левінсон виокремлює три групи заголовків на основі референтної, інтерпретаційної та адитивної функції. Дослідник Г. Левін для дослідження назв творів уводить термін "титологія", на його думку заголовок слід вважати літературним жанром, оскільки без наявності основного тексту він беззмістовний.

Проаналізувавши різноманітні підходи до визначення заголовка, доводимо, що заголовок – це номінативна одиниця, однак вона не тотожна термінові "назва твору", оскільки, окрім номінативної функції, заголовок виконує низку інших функцій (наприклад: інформативну, експресивну, апелятивну, емотивну, тощо), залежно від підходу науковців до їх диференціації.

Ключові слова: *заголовок, кінозаголовок, номінація, типологія, паратекстуальна одиниця, назва твору.*

PROBLEMS OF TYPOLOGY OF TITLES: A GENERAL OVERVIEW

Prytula S. S.

The article deals with the phenomenon of titles of works of art, literature and cinema and their functional and typological features. It is clarified that the title has a dual nature, since it is correlated with a part of the text and is perceived as a form of existence of extra-textual reality. It's substantiated

* аспірант кафедри української мови
(Київський столичний університет імені Бориса Грінченка),
s.prytula.asp@kubg.edu.ua
ORCID: 0009-0002-7481-5600

that a title may be absent in a literary or artistic work; instead, numerical designations or the first lines of a poetic work may be used (such titles are defined by J. Levinson as "empty"). At the same time, the absence of titles is uncharacteristic of works in the field of cinematography, since all audiovisual works presented in the catalog of the Ukrainian State Film Agency contain a title, which serves as the film's heading.

The article outlines the approaches of scholars to the differentiation of types of titles. In particular, G. Genette considers the title as a paratextual unit that functions as part of peritext and epitext, and also distinguishes its denotative, thematic, rematic and connotative functions. J. Levinson distinguishes three groups of headings based on the referential, interpretive and additive functions. The researcher H. Levin introduces the term 'titology' to study the titles of works; in his opinion, the title should be considered a literary genre, since without the presence of the main text it is meaningless.

Having analysed the approaches to the definition of a title, a title can be defined as a nominative unit, but it is not identical to the term 'title of a work', since, in addition to the nominative function, a title performs a number of other functions (for example, informative, expressive, vocative, emotive, etc.), depending on the approach of scholars to their differentiation.

***Keywords**: title, movie title, nomination, titology, paratextual unit, title of work.*

Постановка наукової проблеми зумовлена необхідністю комплексно дослідити поняття "заголовок" та "кінозаголовок", окреслити їхню природу, визначити характерні риси, диференціювати типи та функції заголовків творів мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми заголовків перебували в колі наукових зацікавлень європейських та американських учених. Зокрема, французький літературний теоретик Ж. Женетт досліджував структуру і функції заголовків літературних творів [9]. Американський філософ Дж. Левінсон у праці *"Titles"* (укр. "Заголовки") вивчав питання класифікації та типологізації заголовків творів мистецтва [11]. Г. Левін розглядав заголовки крізь призму літературних жанрів, а також уперше ввів термін "titology" для позначення сфери дослідження заголовків у контексті їхньої ролі в літературознавстві та мовознавстві [10]. Питання важливості заголовка висвітлював Ґ. Петерсен [12], роль заголовків – літературознавець Г. Адамс [7] та філософиня С. Дж. Вілсмор [14].

Теоретичним підґрунтям дослідження слугують і роботи української науковиці Л. Юлдашевої, яка вивчала питання лінгвальної сутності заголовків художньої літератури [5; 6], М. Челецької – досліджувала формування термінологійної системи заголовка [4], Л. Болдарєвої, яка аналізувала функції заголовка [1].

Мета дослідження полягає в аналізі підходів до типології заголовків мистецьких творів та окресленні лінгвальної сутності кінозаголовків.

Мета статті передбачає реалізацію таких завдань:

1) дослідити відомі дефініції заголовків;

2) проаналізувати типи і види заголовків мистецтва;

3) визначити сутність кінозаголовка та його маркаційні ознаки.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Згідно з досліджуваним матеріалом, учені трактують заголовок як частину тексту, проте його ідентифікують і як позатекстову одиницю. На двоїстій природі заголовка наголошує дослідниця С. Дж. Вілсмор, яка вважає, що заголовок є й елементом тексту, і формою існування позатекстової дійсності [14: 404]. Подібну думку розділяє науковиця М. Челецька, зауважуючи, що в заголовку також можна розпізнати "згорнутий" текст, якому властиві онтологійні, регулятивні, дистрибутивні, метатекстуальні та контекстуальні відношення. Водночас дослідниця оперує поняттям "заголовкова система", до якої, окрім заголовка, належать: внутрішній заголовок, міжзаголовок, "напівзаголовок", референтний

заголовок та "пояснювальний" заголовок [4: 200].

Американський літературознавець Г. Левін у праці *"The Title as a Literary Genre"* (укр. *"Заголовок як літературний жанр"*) для позначення сфери дослідження назв творів уводить термін "титологія" (англ. "*titology*"). Однак, як зауважує сам автор, назва статті не засвідчує, що заголовок є літературним жанром, позаяк без наявності основного тексту він беззмістовний. Варто додати, що, за Г. Левіним, існує багато різновидів заголовків, які передусім пов'язують текст з авдиторією, а різні жанри літератури потребують різних способів їхнього найменування [10].

Французький дослідник Ж. Женетт трактує заголовок як паратекстуальну одиницю, пов'язану з основною частиною роботи (у літературі це текст твору). На думку літературознавця, паратекст формується за допомогою перитексту (того, що перебуває навколо тексту, тобто заголовка, підзаголовка, теґлайна, передмови, примітки тощо) та епітексту (того, що не належить до тексту й перебуває за його межами, тобто авторських обговорень, листів, рецензій тощо) [9: 692].

Прикметно, що заголовок не є обов'язковим складником творів мистецтва й може не супроводжувати літературний текст чи картину. Такої думки дотримується дослідник Г. Левін, звернувши увагу на те, що перші книги часів Вавилонії та Ассирії позначали номерами, а книги Мойсея називали їхніми першими словами на івриті [10: 24]. Подібний підхід також використовують поети, наприклад, у збірці Б. Грінченка "Під хмарним небом" серед 122 опублікованих ліричних творів 22 не мали заголовків, а у змісті такі вірші позначені першим рядком твору [3]. Дослідник типології заголовків творів мистецтва професор філософії Дж. Левінсон у праці "*Titles*" (укр. "*Заголовки*") у полотнах без назви вирізняє "порожні" заголовки, тобто такі, що позбавлені будь-якого значення, або такі, що намагаються позбутися зайвої інтерпретації [11: 37]. Прикладом цих заголовків слугує назва роботи художника Ж.-М. Баскія "*Untitled*" (укр. "*Без назви*"). Дослідивши базу даних заголовків українських фільмів на сайті Держкіно, ми не помітили жодного фільму, який би не мав заголовка [2]. Це можна пояснити тим, що фільм не є частиною збірки ліричних творів, де сама книга має назву, а окремі поетичні тексти – ні. Також, на відміну від творів образотворчого мистецтва, де глядач відразу сприймає і диференціює цю картину поміж інших, у такий спосіб установивши для неї суб'єктивну назву, кінострічка сприймається поступово, упродовж перегляду фільму, а тому неможливо визначити ні жанр, ні настрій стрічки, що ускладнює можливість обрати цей фільм для перегляду з-поміж інших.

Заголовок як номінативну одиницю також ототожнюють із терміном "назва твору", позаяк первинна функція заголовка полягає в називанні предмета дійсності. Однак українська дослідниця Л. Юлдашева у статті "Заголовок як особлива номінативно-предикативна одиниця" стверджує, що термін "назва твору" не є тотожним термінові "заголовок", адже, окрім номінативної функції, заголовок виконує інформативну, експресивно-апелятивну, емотивну, рекламну та розділову функції (див. табл. 1) [5: 92]. Прикметно, що перераховані вище функції, окрім номінативної та інформативної, не обов'язкові для всіх заголовків, тобто заголовок називає твір мистецтва та подає певну інформацію про готовий продукт, утім він не завжди здатен привертати увагу користувача чи викликати емоції, хоч в ідеалі може реалізовувати максимальну кількість завдань. Наприклад, заголовок документального фільму "Заповідник Асканія" називає кінопродукт і подає інформацію щодо його вмісту, однак його нейтральний характер не дає змоги викликати емоцію чи стати саморекламою для потенційної авдиторії перед переглядом фільму.

Щодо типології заголовків, то Л. Юлдашева поділяє їх на зовнішні (спрямовані на реципієнта) та внутрішні (спрямовані на працю), уважаючи, що

заголовки мають двоїсту природу: водночас є самостійним текстом і структурним компонентом літературного твору. Заголовок як мікротекст відображає культурні особливості певної епохи, є інформантом про епоху й орієнтиром у сприйнятті тексту [5: 88].

Таблиця 1

Функційно-типологійні властивості заголовка (за Л. Юлдашевою)

ЗАГОЛОВОК	
За спрямованістю	***За функційними особливостями:***
Зовнішній (спрямований на реципієнта)	номінативний (називає фільм, книгу чи картину)
Внутрішній (спрямований на роботу)	інформативний (надає інформацію) екпресивно-апелятивний (відповідає за встановлення контакту між продуцентом і реципієнтом)
	емотивний (виражає ставлення творця до роботи)
	рекламний (привертає увагу до роботи) розділовий (відокремлює заголовок від готового продукту)

Зі свого боку, Ж. Женетт, дослідивши роботи Ш. Грівеля та Л. Хука, окреслив описані в їхніх працях такі основні функції заголовків: *designation* (номінація/позначення), *indication of the content* (вказівка на зміст – корелює із запропонованою в класифікації Л. Юлдашевої інформативною функцією), *seduction of the public* (залучення аудиторії). Автор зазначає, що номінативна функція властива всім заголовкам, а вказівка на зміст та залучення публіки є додатковими компонентами. Прикметно, що дослідники аналізують функції заголовків у контексті літературних творів, однак їх також можна застосувати до кінематографу. У такому разі кінострічку доцільно вважати візуалізованим текстом твору, а кінозаголовок відповідно є перитекстом [9].

Ж. Женетт частково погоджується з такими функціями, однак, відповідно до лінгвістичної термінології, окреслює чотири основні типи заголовків:

1. Позначальний заголовок [9: 710], який виконує функцію позначення (*designative function*) як найголовнішу та обов'язкову функцію, що ідентифікує твір, навіть якщо він перебуває поза контекстом подій. У творах художнього мистецтва, як зазначає М. Пірінен, може бути відсутній заголовок, однак конвенційно його маркують як "Untitled" (укр. "Без назви") [13].

2. Тематичний і рематичний заголовки [9: 711], виокремлені на підставі їхньої описової функції, що корелює з інтерпретацією. Ці терміни науковець запозичив із комунікативної лінгвістики й використовує для маркування описової функції заголовків. За його словами, тематичні назви пов'язані зі змістом твору й диференційовані на буквальні, синекдохальні, або метонімічні, антифразисні, або іронічні, та метафоричні. В українському кінематографі наявні заголовки кожного з цих різновидів, наприклад: "Історія Лізи" (буквальне значення), "Співає Івано-Франківськтеплокомуненерго" (метонімійне перенесення), "Війна яблук та гусені" (антифразисне позначення), "Засипле сніг дороги" (метафоричне перенесення).

Своєю чергою рематичний заголовок домінує в поезіях, у ньому наявні загальні назви (*generic titles*), парагенеративні назви (*parageneric titles*), а також запитання й самореференції. Оскільки деякі заголовки містять як тематичні, так і рематичні елементи, автор виокремлює т. зв. змішані (mixed titles), що

позначають об'єкт (тему) і жанр (рему) твору. Деяким назвам властива неоднозначність (*англ.* "*ambiguity*"), тому чітко визначити вид заголовка не можливо.

3. Конотативні заголовки [9: 716], які, за словами Ж. Женетт, є вторинним ефектом рематичного заголовка, тобто містять додаткове значення. Вони можуть містити історичний контекст чи бути парагенеративними, цитатними, пастишевими та пародійними. Наприклад, заголовок українського фільму *"Безславні кріпаки"* зараховуємо до пародійного заголовку, оскільки він пародіює назву фільму Квентіна Тарантіно *"Безславні виродки"*.

4. Заголовки, які приваблюють користувача (*seductive titles*), спонукають звернути увагу та переглянути або прочитати мистецький твір. Загалом такі заголовки комунікують із реципієнтом, апелюючи до його культурних, соціальних, політичних чи побутових інтересів [9: 718]. Наприклад, заголовок документальної стрічки *"Дострокові вибори-2007"* відразу розкриває тематику фільму й здатен привернути увагу глядачів, які зацікавлені політичними процесами в Україні. Водночас заголовок *"Мій дідусь – Дід Мороз"* акцентує на новорічній порі, підказуючи, у який проміжок часу варто переглядати фільм.

Дослідник заголовків творів мистецтва Дж. Левінсон у праці "*Titles*" (укр. *"Заголовки"*) виокремив три групи заголовків з огляду на їхні функції. На основі референтної функції (*referential function*) диференційовано нейтральні заголовки (*neutral titles*). У художніх та образотворчих творах, за словами автора, це заголовки, які "нічого не змінюють" і називають очевидний об'єкт, суб'єкт чи місце, які будуть зображені у творі мистецтва, наприклад *"Мобі Дік"* Г. Мелвіла та *"Портрет Бертена"* Ж. О. Д. Енгра. У кіноіндустрії нейтральні заголовки мають документальні фільми, адже їм властива прямолінійність і зрозумілість [11]. Зафіксовано такі приклади подібних заголовків: *"Іван Драч"* (режисер О. Волоткевич), *"Зарваниця"* Я. Малащука та Р. Хімея, *"Малевич"* В. Луцького та І. Малахова тощо. Також нейтральні заголовки мають такі художні фільми, як *"Мамай"* (режисер О. Санін) та *"Штольня"* О. Хорошко.

Інтерпретаційна функція (*interpretative function*) зумовила вирізнення підсилювальних *[underlining (or reinforcing) titles*], фокусних (*focusing titles*) та руйнівних, або протиставних [*undermining (or opposing) titles*] заголовків. Перший вид заголовків спрямований на посилення теми твору чи кінокартини, наприклад, *"Крик"* Е. Мунка або фільм *"На полі крові. Akeldama"* режисера Я. Лупія. У фокусних заголовках автор показує реципієнтові, на що варто звернути увагу (наприклад, роман *"Улісс"* Дж. Джойса чи кінострічка *"Оранжлав"* (*orANGELove*) режисера А. Бадоєва). Руйнівні, або протиставні заголовки позначають щось одне, коли насправді йдеться про інше. Прикладом може слугувати картина П. Блума *"Вічне місто"* із зображенням Беніто Муссоліні на фоні римського Колізею чи кінокартина Р. Балаяна *"Райські птахи"*, де головні герої виступають проти тоталітарної системи СРСР.

У межах адитивної функції (*additive function*) автор виокремлює загадкові, або дезорієнтувальні заголовки [*mystifying* (or *disorienting*) *titles*], уточнювальні назви, що усувають неоднозначність [*disambiguating* (or *specifying*) *titles*] та алюзивні заголовки (*allusive titles*). Загадкові, або дезорієнтувальні заголовки подібні своїми властивостями до протиставних, утім їхнє завдання полягає не в протиставленні назви зображеному на картині чи у творі, а до зміни перспективи сприйняття твору. Такі ознаки властиві сюрреалістичним та дадаїстським заголовкам, що простежено на прикладі роботи французького майстра І. Тангі *"Мамо, тато пораненний!"* (*Mata, Papa is Wounded!*) [11: 34]. У роботах кіномитців також зафіксовано такі типи заголовків, наприклад, у роботі режисера Т. Дроня *"Із зав'язаними очима"* йдеться про

бійчиню ММА, а заголовок натякає на те, що важливо рухатися за покликом серця, а не дивитися на все тільки з раціонального боку. На противагу загадковим заголовкам, уточнювальні чітко відображають тематику роботи (наприклад, скульптура К. Бранкузі *"Птаха у космосі"* (*Bird in Space*) та фільми *"Борщ. Секретний інгредієнт"* та *"Крути 1918"*). Алюзивні заголовки покликаються на інші роботи, митців чи історичні події. Наприклад, робота Б. Ньюмана *"Авраам"* є алюзією на картину Тіціана *"Авраам та Ісаак"*, а вже згадана кінострічка *"Безславні кріпаки"* перегукується з роботою К. Тарантино *"Безславні виродки"*.

Британський історик мистецтва Е. Ґомбріх у своїх працях наголошував на дуальності заголовків. На його думку, заголовок необхідний митцеві, щоб покликатися на свою роботу (наприклад, у картинній галереї), він уможливлює передавання публіці авторських інтенцій [8]. Крім того, дослідник уважає, що назва твору впливає на психологічну налаштованість (англ. "*mental set*") глядачів, тобто сприйняття реципієнтом картини відбувається в контексті його пам'яті та очікувань, оскільки людина завжди інтерпретує все, що бачить.

Науковець М. Пірінен [13], проаналізувавши типологію заголовків творів мистецтва Е. Ґомбріха, виокремлює такі різновиди:

1. Загальні назви (*generic names*), які містять назву мистецького жанру, до якого належить той чи той витвір (у художньому мистецтві це ландшафт, портрет, пейзаж, аналогійно в кінематографі – це драма, комедія, детектив тощо). Прикладами можуть слугувати: робота Хуана Гріса *"Портрет Пікассо"*, фільм *"Мелодрама із замахом на вбивство"* режисера Миколи Малецького та ляльковa анімація *"П'єса для трьох акторів"* Олександра Шмигуна.

2. Кодовані назви (*code names*), сформовані із цифр або з літер, наприклад, роботи угорського художника Ласло Могой-Надя *"A.XX"*, *"A 19"*, *"CH XI"*, *"CH B3"* та *"CPL 4"*. Аналогійно побудований заголовок короткометражного анімаційного продукту Юлії Проскуріної *"76-49"* (у назві закодовано збиття українського літака ІЛ-76 поблизу Луганська, унаслідок якого загинуло 40 десантників 25-ї ОПДБр та 9 членів екіпажу).

3. Візуальні описи (*visual descriptions*), наприклад, картина *"Перехрестя"* (англ. *"Criss Cross"*) Балкомба Гріна.

4. Сюжетні описи (*subject descriptions*), які подібні до візуальних, однак акцентують на події, а не на відображуваному предметі, як візуальні описи (наприклад, робота Марка Шагала *"Лежачий поет"*). У контексті кіноіндустрії візуальні та сюжетні назви фільмів чітко не диференційовані, позаяк важко визначити, чи заголовок стосується візуального або сюжетного опису (наприклад, анімаційний фільм *"Калейдоскоп"* Володимира Михайлова, у якому назва кінопродукту відповідає зображуваному предметові, що водночас є частиною сюжету).

5. Конкретні назви (particular titles), наприклад назва серіалу *"Кава з кардамоном"* чи фільму *"Пофарбоване пташеня"*, які містять певні уточнення.

6. Універсальні заголовки (universal titles). Якщо конкретні назви містять докладнішу інформацію, наприклад *"Бруклінський міст"*, то універсальна назва звучатиме як *"Міст"*. В українському кінематографі прикладом конкретної назви слугує заголовок фільму Романа Балаяна *"Райські птахи"*, а універсальним заголовком є назва анімаційної притчі Ірини Смирнової *"Птахи"*.

7. Інформативні анекдотичні заголовки (*instructive anecdotal titles*). Наприклад, робота М. А. Стейплз *"Дитині краще"* (*"Baby's better"*) за мотивами картини Жана Батиста Сімеона Шардена *"Молитва перед обідом"* (*"Le Bénédicité"*).

8. Інформативні описові заголовки (*instructive descriptive titles*) містять докладну інформацію про роботу, наприклад, картина художника Джеймса Вістлера *"Аранжування в сірому і чорному. Мати художника"* та серія документальних фільмів про

Голодомор в Україні, які в назві мали додаткову інформацію – імена героїв певної серії, приміром *"Голодомор-1933. Свідчить Антоніна Іванівна Москалевська"*.

9. Інформативні референсні, або алюзивні, заголовки (*instructive referential titles*). Прикладом подібних назв слугує робота Голмана Ганта *"Цап-відбувайло"* (*"The Scapegoat"*) та фільм-бойовик Романа Перфільєва *"Безславні кріпаки"*, що корелює з назвою фільму Квентіна Тарантино *"Безславні виродки"* [8; 13].

Проаналізувавши напрацювання вищезгаданих дослідників, окреслимо чотири основні функції заголовків кінопродукту:

1) номінативна функція (відповідає за називання твору і є обов'язковою);

2) референсна функція (передбачає взаємодію з іншими творами мистецтва через цитування, екранізацію художніх творів, використання алюзій тощо).

3) інформативна функція (надає інформацію про зміст, сюжет або героїв кінострічки);

4) містифікаційна, або дезінформативна (протилежна інформативній функції і слугує для відволікання уваги, дезорієнтації та приховування змісту твору, щоб отримати ефект несподіванки під час перегляду фільму).

Узагальнену інформацію про функції заголовків представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Функції заголовків

Л. Юлдашева	Номінативна Інформативна Екпресивно-апелятивна	
	Рекламна Емотивна	
	Розділова	
Ш. Грівель та Л. Хук	Номінативна/позначальна (designative) Вказівка на зміст (indication of the content)	
	Приваблення авдиторії (seduction of the public) Позначальна (designative)	
Ж. Женетт	Тематична	
	Рематична Конотативна	
	Приваблює авдиторію (*seduction* of the public)	
	Функція	***Тип***
	Референтна	Нейтральний
	Інтерпретаційна	Підсилювальний [underlining (or reinforcing) title]
		Фокусний (focusing title)
Дж. Левінсон		Руйнівний, або протиставний [undermining (or opposing) title]
	Адитивна	Загадковий, або дезорієнтувальний [mystifying (or disorienting) title]
		Уточнювальний, що усуває неоднозначності [disambiguating (or specifying) titles]
		Алюзивний заголовок (allusive title)
Е. Ґомбріх	Загальні назви (generic names)	
	Кодовані назви (code names) Візуальні описи (*visual descriptions*)	
	Сюжетні описи (*subject descriptions*) Конкретні назви (particular titles)	
	Універсальні заголовки (universal titles)	

	Інформативні анекдотичні заголовки (instructive anecdotal titles) Інформативні описові заголовки (instructive descriptive titles) Інформативні референсні, або алюзивні, заголовки (instructive referential titles)
Узагальнені функції	Номінативна Інформативна
	Референсна
	Містифікаційна/дезінформативна

Висновки й перспективи дослідження. Отже, дослідники заголовка в різних галузях культури акцентують на його двоїстій структурі, розглядаючи заголовок як частину тексту і позатекстову одиницю. Додамо, що на думку Г. Левіна, заголовок може бути відсутнім у літературному тексті чи в художніх картинах, однак доведено, що відсутність заголовка не властива продуктові кінематографу, оскільки в такому разі це внеможливило б його індексування в кіноархівах або в базах даних. Важливу роль у дослідженні заголовків відіграли праці відомих науковців, таких як Ж. Женетт і Дж. Левінсон, які наголошували на ролі заголовка в паратекстуальній системі творів мистецтва. Функційне навантаження заголовків різне, однак спільною є первинна функція – називати той предмет дійсності, із яким він пов'язаний. Водночас заголовок може як інформувати реципієнта про зміст, сюжет та героїв твору, так і відволікати увагу чи дезорієнтовувати, аби здивувати глядача змістом кінопродукту. Також заголовок може демонструвати зв'язки з іншими творами через цитування, використання алюзій тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Болдарєва Л. С. Поняття "заголовок" та його ознаки. Магістерські студії. Альманах / ред. кол.: Д. С. Мальчикова, Т. С. Корнішева. Херсон; Івано-Франківськ: ХДУ, 2023. Вип. 23. С. 19–23.
2. Каталог фільмів Державного агентства України з питань кіно. URL: https://usfa.gov.ua/movie-catalog (дата звернення: 20.08.2024).
3. Чайченко В. Під хмарним небом: вірші. Львів: Друкарня Наукового товариства імени Шевченка, 1893. 218 с.
4. Челецька М. М. Принципи формування заголовкової термінологічної парадигми у сучасному літературознавстві. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир, 2005. № 22. С. 200–203.
5. Юлдашева Л. П. Заголовок як особлива номінативно-предикативна одиниця. *Філологічний часопис: збірник наукових праць*. Умань: Візаві, 2016. Вип. 1 (7). С. 87–93.
6. Юлдашева Л. П. Заголовок як текстовий і метатекстовий компонент. *Science and Education a New Dimension*. Будапешт, 2016. Vol. IV (21). С. 56–60.
7. Adams H. Titles, Titling, and Entitlement to. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 1987. Vol. 46 (1). P. 7–21.
8. Gombrich E. H. Topics of our Time. Twentieth Century Issues in Learning and in Art. Univ of California Press, 1991.
9. Genette G., Crampé B. Structure and Functions of the Title in Literature. Critical Inquiry. 1988. Vol. 14. No. 4. P. 692–720.
10. Levin H. The Title as a Literary Genre. *The Modern Language Review*. 1977. Vol. 72. No. 4. P. 23–36.
11. Levinson J. Titles. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 1985. Vol. 44. No. 1. P. 29–39.

12. Petersen G. Titles, Labels, and Names: A House of Mirrors. *Journal of Aesthetic Education*. 2006. Vol. 40. No. 2. P. 29–44.

13. Pirinen M. Game of the Name. Titles and Titling of Visual Artworks in Theoretical Discussions from 1960 to 2015. Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2020. 178 p.

14. Wilsmore S. J. The Role of Titles in Identifying Literary Works. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 1987. Vol. 45. No. 4. P. 403–408.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Boldarieva, L. S. (2023). Poniattia "zaholovok" ta yoho oznaky [The concept of "title" and its features]. *Mahisterski studii. Almanakh*. Kherson; Ivano-Frankivsk: KhDU, *23*. P. 19–23 [in Ukrainian].

2. Kataloh filmiv Derzhavnoho ahentstva Ukrainy z pytan kino [The Ukrainian State Film Agency movie catalogue]. URL: https://usfa.gov.ua/movie-catalog (reference date: 20.08.2024). [in Ukrainian].

3. Chaichenko, V. (1893). Pid khmarnym nebom: virshi [Under the Cloudy Sky: poetry]. Lviv: Drukarnia Naukovoho tovarystva imeny Shevchenka. 218 p. [in Ukrainian].

4. Cheletska, M. M. (2005). Pryntsypy formuvannia zaholovkovoi terminolohichnoi paradyhmy u suchasnomu literaturoznavstvi [The principles of formation of the title terminological paradigm in modern literary studies]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*, *22*. P. 200–203 [in Ukrainian].

5. Yuldasheva, L. P. (2016). Zaholovok yak osoblyva nominatyvno-predykatyvna odynytsia [Heading as a special nominativ-predicative unit]. *Filolohichnyi chasopys: zbirnyk naukovykh prats*. Uman: Vizavi, *1* (7). P. 87–93. [in Ukrainian].

6. Yuldasheva, L. P. (2016). Zaholovok yak tekstovyi i metatekstovyi komponent [The title as a textual and metatextual component]. *Science and Education a New Dimension.* Budapesht, IV (21). P. 56–60 [in Ukrainian].

7. Adams, H. (1987). Titles, Titling, and Entitlement to. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, *46* (1). P. 7–21 [in English].

8. Gombrich, E. H. (1991). Topics of our time: Twentieth-century issues in learning and in art. Univ of California Press [in English].

9. Genette, G. & Crampé, B. (1988). Structure and Functions of the Title in Literature. *Critical Inquiry*, 14 (4). P. 692–720 [in English].

10. Levin, H. (1977). The Title as a Literary Genre. *The Modern Language Review*. 72 *(4).* P. 23–36 [in English].

11. Levinson, J. (1985). Titles. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*. 44 (1). P. 29–39 [in English].

12. Petersen, G. (2006). Titles, Labels, and Names: A House of Mirrors. *Journal of Aesthetic Education*, 40 (2). P. 29–44 [in English].

13. Pirinen, M. (2020). Game of the Name. Titles and Titling of Visual Artworks in Theoretical Discussions from 1960 to 2015. Jyväskylä: University of Jyväskylä. 178 p. [in English].

14. Wilsmore, S. J. (1987). The Role of Titles in Identifying Literary Works. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, *45*(4). P. 403–408 [in English].

Стаття надійшла до редколегії: 20.02.2025
Схвалено до друку: 23.04.2025